

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Навчально-науковий інститут мистецтв

Кафедра виконавського мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**Фах (спеціальний музичний інструмент – скрипка, альт, віолончель,
контрабас)**

Освітня програма

Інструментально-виконавське мистецтво

Спеціальність **025 Музичне мистецтво**

Галузь знань **02 Культура і мистецтво**

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від “31” серпня 2021 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Спеціальний музичний інструмент (скрипка, альт, віолончель, контрабас)
Викладач (-і)	Волощук Ю.І., Шиптур Р.М., Бучинський А.Б.
Контактний телефон викладача	099 745 27 10
Е-mail викладача	yurii.voloshchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	індивідуальні заняття
Обсяг дисципліни	900 год., 30 кредитів ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	Не передбачено дистанційного навчання
Консультації	–
2. Анотація до курсу	
<p>У навчанні і вихованні майбутніх виконавців і педагогів спеціальним класам належить особливо важлива роль. Найважливішою задачею педагога з фаху є виховання в студентів розуміння основної мети – навчитися правдиво розкривати художній задум виконуваних творів і засобами музично-виконавської майстерності доносити його до слухачів. Тому робота в спеціальному класі спрямована головним чином на усвідомлення і творче втілення студентом змісту, форми, стилю виконуваних творів і на оволодіння різноманітними засобами художньої майстерності.</p> <p>Плідність цієї роботи значною мірою обумовлюється розвитком творчої ініціативи і самостійності студента. Постійне стимулювання творчої ініціативи студента, виховання в нього навичок самостійної роботи є однією з головних задач музичного виховання.</p> <p>Прагнучи до найбільш досконалого виконання, усіляко розвиваючи віртуозну техніку, роз'яснюючи шляхи і методи оволодіння прийомами гри на інструменті, потрібно виховувати в той же час правильне розуміння музично-виконавської техніки, що є лише засобом утілення художньо-виконавських задумів. Особливе місце повинна займати робота над оволодінням співучим змістовним тоном у широкому змісті цього слова. Виховання художньої і технічної сторін музично-виконавської майстерності варто здійснювати в їхній нерозривній єдності.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Підготовка висококваліфікованих фахівців мистецької галузі, які володіють художньою музично-виконавською майстерністю, необхідною для самостійної професійної діяльності в якості артистів оркестрів, камерних ансамблів, вчителів (викладачів) спеціального музичного інструменту (скрипки) музичних шкіл, шкіл мистецтв, музичних коледжів (училищ) та коледжів культури і мистецтв.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
Загальні компетентності (ЗК):	
ЗК2. Здатність розуміння предметної галузі та розуміння професійної діяльності.	
ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.	
ЗК4. Здатність до розв'язання проблем.	
ЗК6. Здатність до міжособистісної взаємодії.	
ЗК7. Здатність до критики та самокритики.	
ЗК8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	
ЗК9. Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і культурних традицій.	

ЗК10. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.			
ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.			
ЗК13. Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.			
Фахові компетентності спеціальності (ФК):			
ФК1. Здатність демонструвати достатньо високий рівень виконавської майстерності.			
ФК2. Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у виконавській діяльності.			
ФК3. Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.			
ФК4. Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.			
ФК6. Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.			
ФК9. Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.			
ФК10. Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.			
ФК11. Здатність оперувати професійною термінологією.			
ФК12. Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.			
ФК17. Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології виконавської та педагогічної діяльності.			
ФК18. Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.			
Програмні результати навчання (ПРН):			
ПРН1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом на належному фаховому рівні під час виконавської діяльності.			
ПРН2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, репетиційної роботи та концертних виступів.			
ПРН3. Демонструвати різні методики удосконалення виконавської діяльності.			
ПРН4. Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.			
ПРН5. Відтворювати драматургічну концепцію музичного твору, створювати його художню інтерпретацію.			
ПРН8. Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.			
ПРН12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.			
ПРН17. Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.			
5. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин - 900	
індивідуальні заняття		312	
самостійна робота		588	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
I - VIII	Музичне мистецтво	I – IV роки навчання	Нормативний
Тематика курсу			
Річний план-мінімум			
I курс			
1. Два твори великої форми			
2. Чотири різнохарактерні п'єси			

3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)

II курс

1. Два твори великої форми
2. Чотири різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)

III курс

1. Два твори великої форми
2. Чотири різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)
6. Дві камерні сонати для скрипки та фортепіано або фортепіанне тріо

IV курс

1. Твір великої форми
2. Дві різнохарактерні п'єси
3. 2 частини сонати або партити Й.Баха
4. Етюд (4)
5. Гами, арпеджіо, подвійні ноти (4)
6. Камерна соната для скрипки та фортепіано або фортепіанне тріо

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (СКРИПКА)

I

Бах Й.С.	Сарабанда і дубль з партити сі мінор
Сен-Санс К.	Концерт сі мінор (I частина)
Рахманінов С.	Вокаліз
Сарасате П.	Циганські наспіви
Бетховен Л.	Сонати №1-10 для скрипки та фортепіано

II

Бах Й.С.	Сарабанда і жига з партити ре мінор
Шпор Л.	Концерт № 9 (I частина)
Александров О.	Арія
В'єтан А.	Тарантела
Вебер К.М.	Сонати №1-6

III

Бах Й.С.	Два менуети, буре і жига з партити Мі мажор
В'єтан А.	Концерт № 4 (I частина)
Кабалевський Д.	Імпровізація
Сен-Санс К.	Інтродукція і рондо-каприччіозо
Гайдн Й.	Сонати №№1-8

IV

Бах Й.С.	Прелюд, лур і гавот з партити Мі мажор
Мендельсон Ф.	Концерт (I частина)
Прокоф'єв-	
Фіхтенгольц	Вальс з балету "Попелюшка"
Хачатурян А.	Ноктюрн
Гріг Е.	Сонати №№1-3

V

Бах Й.С.	Алеманда, куранта, сарабанда і жига з партити ре мінор
Брух М.	Концерт №1, I або II-III частини
Глазунов А.	Роздум
Венявський Г.	Скерцо-тарантела
Іщенко Ю.	Сонати №№1-4 “Акварелі”

VI

Бах Й.С.	Лярго і алегро з сонати До мажор
Лало Е.	Іспанська симфонія (I або III-IV частини)
Шостакович Д.	Адажіо
Паганіні Н.	Безперервний рух
Станкович С.	Sonata piccolo, Триптих “На Верховині”

**РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ
(АЛЬТ)****I**

1. Стаміц К. Концерт № I
2. Регер М. Одна із сюїт для альт соло
3. Орфеев С. Романс
4. Прокоф'єв С. Сцена біля балкону із балету “Ромео і Джульєтта”
5. Бах Й.С. Сонати №№1-3

II

1. Бах Й.С. IV сюїта (Прелюд і Гавот)
2. Мійо Д. Концерт № I
3. Зноско-Боровський О. “Українське скерцо”
4. Чайковський П. Романс
5. Гаврилець Г. Соната

III

1. Бах Й.С. III сюїта (Сарабанда і два Бурре)
2. Барток Б. Концерт
3. Лисенко М. Елегія
4. Римський-Корсаков М. Політ джмеля
5. Мійо Д. Сонати №№1-2 “Чотири портрети”

IV

1. Гофмейстер Ф. Концерт Ре-мажор
2. Дружинін Ф. Соната для альт соло
3. Лятошинський Б. Мелодія
4. Цинцадзе С. Хорумі
5. Брамс Й. Сонати №№1-2

V

1. Бах Й.С. I соната (Адажіо і Фуга)
2. Хіндеміт П. Концерт “Шванендреєр” (1,2 або 3 ч.ч.)
3. Домінчен К. Романс
4. Кіркор Г. Рондо
5. Хіндеміт П. Соната

VI

1. Бах Й.С. Сюїта № 5 (Прелюдія і Фуга)
2. Уолтон У. Концерт (I або 2 і 3 ч.ч.)
3. Левицький І. Українська рапсодія
4. Караєв К. Адажіо і Китайський танець
5. Шостакович Д. Соната

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (ВІОЛОНЧЕЛЬ)

I

1. Бах Й.С. Сюїта №2 (Алеманда, Сарабанда, Буре)
2. Чайковський П. Варіації на тему рококо
3. Шуман Р. АLEGRO
4. Прокоф'єв С. Адажіо
5. Барбер С. Соната

II

1. Бах Й.С. Сюїта №2 (Алеманда, Куранта і Менует)
2. Гайдн Й. Концерт До мажор (ред. М. Ростроповича)
3. Шапорин Ю. Скерцо
4. Прокоф'єв С. Танець антильських дівчат
5. Гріг Е. Соната

III

1. Бах Й.С. Сюїта №3 (Прелюдія, Сарабанда і Жига)
2. Дворжак А. Концерт (I або II і III частини)
3. Чайковський П. Інтермеццо
4. Вебер К. Адажіо
5. Шуберт Ф. Соната

IV

1. Бах Й.С. Сюїта №3 (Сарабанда, Буре і Жига)
2. Шуман Р. Концерт
3. Глазунов О. Елегія
4. Шапорин Ю. Скерцо
5. Хачатурян К. Соната

V

1. Бах Й.С. Сюїта №4 (Прелюдія, Жига)
2. Хачатурян А. Концерт (I частина)
3. Рахманінов С. Вокаліз
4. Шуберт Ф. Експромт
5. Шостакович Д. Соната

РЕКОМЕНДОВАНІ ЗРАЗКИ ДИПЛОМНИХ ПРОГРАМ (КОНТРАБАС)

I

1. Діттерсдорф К. Концерт E-dur
2. Гендель Г.Ф. Арія
3. Кусевицький С. Мініатюрний вальс
4. Кореллі А. Соната e-moll

II

1. Ванхаль Ж.Б. Концерт D-dur
2. Глієр Р. Інтермеццо
3. Рахманінов С. Вокаліз
4. Аріосто О. Соната A-dur для віолончелі та фортепіано (переклад для контрабаса)

III

1. Драгонетті Д. Концерт A-dur
2. Форе Г. Пробудження
3. Боттезіні Дж. Тарантела
4. Гендель Г.Ф. Соната для гобоя та фортепіано (переклад для контрабаса)

IV

1. Боттезіні Дж. Концерт h-moll
2. Кусевицький С. Сумна пісня
3. Дімітреску А. Селянський танець
4. Марчелло Б. Соната a-moll для віолончелі та фортепіано (переклад для контрабаса)

V

1. Кусевицький С. Концерт fis-moll
2. Александров А. Арія з «Класичної сюїти»
3. Глієр Р. Тарантела
4. Бетховен Л. Соната для валторни та фортепіано (переклад для контрабаса)

6. Система оцінювання курсу

Навчальний семестр	Контрольний захід (семинар, контрольна робота, технічний залік, академконцерт, огляд тощо)	Теми, що виносяться на контрольний захід	Максимальний бал за контрольний захід
I	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, децими); ► Два етюди на різні види техніки.	25
I	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
I	Семестровий залік	Твір великої форми	50
II	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, децими); ► Два етюди на різні види техніки.	25
II	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
II	Іспит	► Поліфонічний твір	50

		► Твір великої форми	
III	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
III	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
III	Семестровий залік	► Твір великої форми	50
IV	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
IV	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
IV	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми	50
V	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
V	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
V	Семестровий залік	► Твір великої форми ► Камерна соната	50
VI	Технічний залік	► Гама, тризвуки, септакорди, подвійні ноти (терції, сексти, октави, деціми); ► Два етюди на різні види техніки.	25
VI	Академічний концерт	Дві різнохарактерні п'єси	25
VI	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми ► Камерна соната	50
VII	Семестровий залік	► Твір великої форми ► Одна п'єса ► Камерна соната	50
VIII	Іспит	► Поліфонічний твір ► Твір великої форми ► Дві різнохарактерні п'єси ► Камерна соната	50

Шкала оцінювання успішності

університетська		національна	шкала ЄКТС
90-100	5	відмінно	A
80-89	4	добре	B

70-79			C
60-69	3	задовільно	D
50-59			E
26-49	2	незадовільно	FX
1-25			F

7. Політика курсу

Заняття зі спеціального музичного інструменту (скрипка) будуються на основі послідовно розробленої програми навчання. Підбираючи репертуар, педагог повинний постійно враховувати індивідуальні особливості кожного студента, ступінь його обдарованості, музичного розвитку і спеціальної підготовки. Варто враховувати необхідність виконання музичного твору на досить високому художньому рівні, з належним ступенем технічної досконалості, без «знижок» на незрілість виконавця чи на особливі труднощі твору. Відповідно до цього в індивідуальних планах студентів повинна бути відображена визначена логічна послідовність і поступовість у виборі репертуару.

У репертуар спеціальних класів включається українська та зарубіжна музика різних стилів та жанрів, а також – найдосконаліші в художньому відношенні зразки сучасної музичної літератури.

Однією з найважливіших ланок навчального процесу є робота над етюдами, гамами й іншим навчально-допоміжним матеріалом. При виборі етюдів та інших інструктивних творів варто керуватися поєднанням художньої значимості з доцільністю їх вивчення для розвитку тих чи інших виконавських навичок. Вивчення етюдів може набувати різних форм в залежності від змісту і характеру поставлених навчальних задач: доведення виконання етюду до певного ступеня довершеності, використання його в плані ознайомлення чи читання нот з листа.

З метою більш тісного контакту зі студентами спеціального класу, а також для формування класу в колектив варто організовувати класні заняття так, щоб на них була присутня максимальна кількість студентів.

8. Рекомендована література

1. Агарков О. Вибрато в игре на скрипке. М., 1956.
2. Ауэр Л. Моя школа игры на скрипке. М., 1965.
3. Беленький Б., Эльбойм Э. Педагогические принципы Л.М.Цейтлина. М., 1990.
4. Волощук Ю.І. Діяльність консерваторії Галицького музичного товариства у Львові з підготовки скрипалів-професіоналів та аматорів // Посвіт: наукове видання УЦКД та КНУКіМ. 2000. Вип. 1. С. 11-13.
5. Волощук Ю.І. Концертне життя Галичини і виконавсько-пропагандистська діяльність провідних галицьких скрипалів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 33 с.
6. Волощук Ю.І. Музичні навчальні заклади Галичини у підготовці скрипалів-професіоналів і аматорів (1848-1939). К.: Знання, 1999. 46 с.
7. Волощук Ю.І. Початок світлої доби. Скрипкова музика композиторів Галичини 20-30-х років у контексті розвитку європейського імпресіонізму // Українська культура. К., 1999. №10. С. 34-35.
8. Волощук Ю.І. Скрипкова музика композиторів Галичини 1919-1939 років у контексті розвитку європейського модернізму // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 3. Івано-Франківськ: Плай, 2001. С. 161-169.
9. Волощук Ю.І. Скрипкова музика у творчості композиторів Галичини: національні традиції і європейські модерністські тенденції. К.: Редакція «Бюлетеня ВАК України», 1999. 40 с.
10. Волощук Ю.І. Фахова підготовка скрипалів у Вищому музичному інституті імені М.Лисенка: національні традиції та європейський мистецький досвід (1903-1939 рр.) // Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство. Вип. 2. Івано-Франківськ: Плай, 2000. С. 37-45.
11. Волощук Ю.І. Фундатор галицької скрипкової школи // Музика. К., 1999. №3. С.10.

12. Гинзбург Л., Григорьев В. История скрипичного искусства. М., 1990. Т.1. 285 с.
13. Гинзбург Л. О работе над музыкальным произведением. М., 1954.
14. Ільченко О., Сверлюк Я. Методологічні проблеми професійної музичної освіти. Рівне, 2004. 375 с.
15. Камилларов Е. О технике левой руки скрипача. М., 1961.
16. Коган Г. У врат мастерства. М., 1961.
17. Лапсюк В. Джерела української скрипкової культури // Музика. К., 1981. №6. С. 25-26.
18. Лапсюк В. Київський скрипаль М.Сікард // Музика. К., 1984. №4. С. 30-31.
19. Мострас К. Динамика в скрипичном искусстве. М., 1956.
20. Мострас К. Интонация на скрипке. М., 1948.
21. Мострас К. Ритмическая дисциплина скрипача. М., 1951.
22. Мострас К. Система домашних занятий скрипача. М., 1956.
23. Муратов С. Образно-художественные и технические ресурсы штриховой техники скрипача: Дисс.... канд. иск. К., 1993.
24. Нейгауз Г.Г. Об искусстве фортепианной игры. М., 1987. 187 с.
25. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.1. К., 1974.
26. Стеценко В. Методика навчання гри на скрипці. Ч.2. К., 1982.
27. Струве Б. Типовые формы постановки рук у инструменталистов (смычковая группа). М., 1932.
28. Струве Б. Вибрация как исполнительский навык игры на смычковых инструментах. М., 1933.
29. Струве Б. Пути начального развития скрипачей и виолончелистов. М., 1952.
30. Раабен Л. История русского и советского скрипичного искусства. Л.: Музыка, 1978. 199 с.
31. Ямпольский И. Основы скрипичной аппликатуры. М., 1955.